

سَمَاءُ الْكَلِمَاتِ

Biricik kızım Sare'ye

Enes BALI

1983 yılında Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde dünyaya geldi. 2002 yılında Tavşanlı Anadolu İmam Hatip Lisesinden mezun oldu. 2008 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dalını üçüncülükle bitirdi. 2009-2011 yılları arasında T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nda (TİKA) sözleşmeli uzman olarak çalıştı. TİKA'daki görevi esnasında Filistin Ramallah'ta bulunan TİKA Filistin Program Koordinasyon Ofisinde koordinatör yardımcılığı görevlerinde bulundu. 2011 yılında TİKA'daki görevinden ayrılıp Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarına geçti. 3,5 yıl Hatay'ın Dört Yol ilçesinde Arapça öğretmeni olarak çalıştı. 2014 yılı Eylül ayından bu yana Kırıkkale Üniversitesi Arapça Mütercim Tercümanlık Bölümünde görev yapmaktadır. Arapça ve İngilizce bilmektedir. Evli olup bir çocuk babasıdır.

E-posta iletişim adresi: enesbali@gmail.com

Yayınlanmış Kitapları:
(H. Hüseyin Köksal ile birlikte)

- 1-) Arapça Yaprak Test Kitabı 5-6-7-8
(İmam Hatip Ortaokulu Bütün Sınıfları İçin)
- 2-) Arapça Yaprak Test Kitabı 9-10-11-12
(İmam Hatip Lisesi Bütün Sınıfları İçin)
- 3-) Konu ve Dilbilgisi Temelli Arapça Soru Bankası
- 4-) Yaygın Eşdizimleriyle Arapçada Anahtar Fiiller
- 5-) Görsel Eşdizimleriyle Arapçada Temel Filler
- 6-) Efendimizden 101 Hadisle Kur'an Dili Arapça

ZİRVELERDEN GÖNÜLLERE

TÜRKÇE ÇEVİRİLERİYLE ARAPÇA HİKMETLİ SÖZLER

DERLEME VE ÇEVİRİ

ENES BALI

ARAPÇACI

ARAPÇA-TÜRKÇE EDEBİYAT SERİSİ-8

ZİRVELERDEN GÖNÜLLERE
TÜRKÇE ÇEVİRİLERİYLE ARAPÇA HİKMETLİ SÖZLER

Derleme ve çeviriler **Enes Balı**;

Son okuma **Dr. Öğr. Üyesi Abdussamet Bakkaloğlu** tarafından gerçekleştirildi.
Yayın yönetmenliği ile iç sayfa ve kapak tasarımını **Muhammed Yasin Can** üstlendi.

41587 sertifika numaralı **Muarrib Yayınları** tarafından yayınlanan **19.** eserdir.
Eserin uluslararası standart kitap numarası **-ISBN-** 978-605-68663-5-7

İç baskı Yılmaz Basım-Yayın (Mat. Ser. Nu: 27185), kapak baskısı Salkım Ofset'te gerçekleştirildi.

Arapça karakter tipi, 16 punto Microsoft Uighur ve Arabic Typesetting
Türkçe karakter tipi, çeşitli boyutlarda Berkeley LT Book.
Eserin tasarımında Adobe Photoshop ve Adobe InDesign programları kullanılmıştır.

1. Baskı, Haziran 2021, İstanbul

©Eserin yayın hakları anlaşmalı olarak Muarrib Yayınları'na aittir.

Aziz Mahmud Hüdayi Mahallesi
Tepsi Fırını Sokak No:9/3
Üsküdar/İstanbul

muarrib.com
muarribdukkana.com
iletisim@muarrib.com

@muarrib

-facebook, twitter, instagram, youtube-

0 (850) 304 17 58

0 (530) 225 21 81 -whatsapp-

KAFAYI ARAPÇAYLA BOZDUK

TAKRİZ

Tuhaf Bir Takriz

Çok önceden söz vermiştim; kitabın son okumasını yapacaktım. Ve işte çok sıkışık olduğum (sekiz ayın çarşambasının bir araya geldiği) bir zamanda da okumayı yapmam gerekmişti. Üstadı **çaktırmadan** tehdit ettim: “Çok incelersem üzülürsün; gel, yol yakınken vazgeç, maşallah çok güzel olmuş diyeyim, anlaşalım” diye ama üstad yanaşmadı. Sözümden cayamazdım, geçiştirmeyi de beceremeyince mecburen okumaya başladım. Bir taraftan okuyor diğer taraftan da kendimi yeyip bitiriyordum “Niye böyle sözler veriyorsun ki? Kendi kitabının baskısı bitmiş tashih bekliyor, sen el-âlemin kitabının tashihiyle meşgulsün!” diye. Ama okudukça işin rengi değişmeye başladı. Öyle “acayip” sözler karşıma çıkıyordu ki o söze ve sahibine duyduğum takdir duygusu, beni benden alıyordu. Sonunda “İyi ki bu sözü vermişim” noktasına taşınmıştım. Ne de olsa, bu güzel sözleri (yaşayarak) söyleyen, yazıp nakleden, seçip derleyen ve tercüme eden hikmet erbabına bir nebze olsun katkıda bulunmak, çorbada bizim de tuzumuzun olması demektir ve önemli bir faaliyetti. Epeyce bir emek sarf ettik ama helâl-u hoş olsun, değdi.

Bu Nasıl Bir Kitap?

Hayatın mahiyetine, amacına, özüne dair çarpıcı yaklaşımlar içeren; insanı en derinlerinden sarsan, can evinden vuran, uyaran, (içinde bulunduğu) gaflet uykusundan uyandıran/ikaz eden, özüne döndüren, onun gözünü açıp ufkunu genişleten bir hikmetler/erdemler seçkisi... Üstelik bunlar, mâneviyât sahasının “özü-sözü bir” zirve şahsiyetlerine ait... Yani elinizde mânevi hastalıklarımız/dertlerimiz için denenmiş, tecrübe edilmiş ahlakî reçeteler/kürler var. Hayatı ve içindekileri tartarken neyin aslında kaç kuruş ettiğini/etmediğini/etmesi gerektiğini gösteren hassas kriterler... Bir başucu kaynağı mahiyetinde, elinizden bırakamayacağınız güzellikte bir antoloji... Her gün bir “doz” alınmasıyla bizi dünyanın cazibesine kapılmaktan ve kendimizi kaybetmekten koruyabilecek manevi bir detoks ve rot-balans... “Bir söz okudum hayat(a bakış aç)ım değişti!” dedirtecek ve tekrar tekrar okuduğunuzda bıktırmayacak, çarpıcılığından bir şey kaybetmeyecek çok sayıda (s)öz var bu kitapta. Enes Hoca, bir “mücevher ustası” titizliğiyle en çarpıcı olanları seçmeye ve en güzel şekilde dilimize aktarmaya gayret etmiş. Sıra sizde... Okuyun ve çarpılın... Hangi sözün/sözlerin sizi çarpacağı, hangisinin kaç volt çarpacağı, sizin hazır bulunmuşluk seviyenize bağlı... Okuyun ve sevdiklerinize hediye ederek okutun... Zirvelere tırmanmak isteyen gönül(lü)lere, o zirveleri mesken tutmuş âbidevî şahsiyetlerden paha biçilmez tavsiyeler... Hem “Zirveler”e hem de bizi onların sohbetleriyle buluşturan Enes Balı Hoca’ya selam, takdir ve şükranlarımla...

Dr. Abdussamet Bakkaloğlu

Haziran, 2021

ÖNSÖZ

Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Sevgili Rasulü'ne selam olsun.

Yüce Rabbimizin kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in dili olması, Efendimiz'in (s.a.v), Hadis-i Şeriflerini Arapça olarak dile getirmesi ve İslam kültür ve medeniyetine ait pek çok eserin de yine bu dille kaleme alınmış olması hasebiyle Arapçanın, İslam dünyasında ve Müslümanlar arasında özel bir yeri olduğu şüphe götürmez bir hakikattir. Bu özel konumu, ashabtan tâbiine, alimlerden müctehidlere günümüze kadar korunmuş, oluşan ciltler dolusu medeniyet nesiller boyu aktarılagelmiştir.

Elinizdeki bu kitap, ilim, erdem ve sanat medeniyetinin sahipleri kadim İslam ulemasının ve din büyüklerimizin muteber kitaplarda geçen sözlerinin Türkçemize kazandırılma çabasının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Çevirisini yaptığımız özlü sözlerin, hikmetlerin ve ulemanın hayatlarından tabloları ihtiva eden kısa kıssaların saadet-i dareyn yolculuğumuzda bizleri yaratan Yüce Rabbimize daha güzel kulluk etmede bize yol göstermesi, hidayet yolculuğumuzda yolumuzu aydınlatacak birer kandil olmaları en yüce gayemiz olmuştur.

• Kitapta neler var?

“Zirvelerden Gönüllere-Türkçe Çevirileriyle Arapça Hikmetli Sözler” çalışmamızı hazırlarken farklı kaynaklardan istifade etmeye gayret ettik. آداب الحسن البصري , أدب الدنيا والدين , جامع العلوم والحكم , الرسالة القشيرية , لطائف المعارف gibi kitaplarda geçen İslam büyüklerimize ait hikmetleri ve özlü sözleri titiz bir okuma süreci sonunda derleyip Türkçemize kazandırdık.

Hayatımıza, ruhumuza, yaşayışımıza, tavırlarımıza dokunmasını istediğimiz bu hikmetlerin bizleri daha kaliteli birer insan ve daha güzel birer Müslüman yapabilmesi için seçip derlediğimiz ve çevirisini yaptığımız özlü sözlerin farklı konu ve içerikte olmasına da özen gösterdik.

Seçtiğimiz özlü sözlerin ve hikmetlerin kahir ekseriyetinin sahibini okuyucuyla paylaşmanın yanında istifade ettiğimiz kaynaklarda geçen ve قيل (söylenmiştir), قال حكيم (bir bilge/hikmet ehli) şöyle söyledi gibi sahibi meçhul olan hikmetlere de kitabımızda ihtiva ettiği öneme göre yer vermeye çalıştık.

• **Kitap kimler için kaleme alındı?**

Arapça, bilindiği üzere ülkemizde İmam Hatip liseleri olmak üzere, üniversitelerin Arap Dili ve Edebiyatı, Arapça Öğretmenliği, Arapça Mütercim-Tercümanlık Bölümleri, İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri ve Açık Öğretim Fakültesi İlahiyat Ön Lisans programları dâhil geniş bir yelpazede öğrenilmekte ve öğretilmektedir.

“Zirvelerden Gönüllere-Türkçe Çevirileriyle Arapça Hikmetli Sözler” kitabımızın derlenip çevirisi yapılan sözleri okuyup istifade edecek genel okuyucu kitlesinin yanında, özellikle İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde okuyan ve mesleki becerilerini ilerletmek ve hitabet kabiliyetlerine zenginlik ve çeşitlilik katmak isteyen öğrencilere faydalı olacağı kanaatini taşımaktayız.

Kitabımızda bulunan özlü sözlerin, hikmetlerin ve ulemanın hayatlarından tabloları ihtiva eden kısa kıssaların Arapça asıllarıyla Türkçe çevirilerinin bir arada verilmesinin, İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri ile Arapça Mütercim-Tercümanlık Bölümlerinde okuyan öğrencilerimize çeviri becerilerini geliştirmeleri açısından yardımcı olacağına inanıyoruz.

Uzun soluklu bir çalışmanın ürünü olan bu kitabımızda, muhtemel hataları en aza indirmek için azami gayret sarf etmiş olsak da insan ürünü olan hiçbir eser hatadan arî değildir. Yüce Rabbimizin Kitab-ı Hakîmi'nde ifade ettiği üzere “Zira her ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen birisi vardır.” (Yusuf/76) fehvasınca, tarafımıza yöneltilecek her türlü yapıcı eleştiri, katkı ve öneriye açık olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Son olarak, çalışmamın telif sürecinde görüşlerine başvurup desteklerini aldığım ve yetişmemde büyük emeği olan değerli hocam Prof. Dr. Musa YILDIZ'a, vakit ayırıp kitabın son okumasını yapan, kıymetli görüş ve önerileri ile kitabıma katkıda bulunan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Abdussamet BAKKALOĞLU'na şükranlarımı sunuyorum. Bu kitabın vücuda gelmesinde her daim yanımda olan ve benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşime de teşekkür ediyorum.

Enes Balı
Haziran, 2021

مَا مِنْ عَمَلٍ أَفْضَلُ مِنْ طَلَبِ الْعِلْمِ إِذَا صَحَّتِ الْيَتَةُ.

Halis bir niyetle yapıldığında
ilim öğrenmekten daha yüce bir amel yoktur.

Süfyan es-Sevrî (rahmetullahi aleyh)

قِيلَ لِرَجُلٍ مِنَ التَّابِعِينَ عِنْدَ مَوْتِهِ: أَوْصِنَا!
فَقَالَ: أَوْصِيكُمْ بِخَاتِمَةِ سُورَةِ النَّحْلِ
«إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ.»

Tâbiîn'den bir zâta, vefatı esnasında
“Bize bir tavsiyede bulun!” denilince şöyle buyurdu:
-Sizlere tavsiyem Nahl suresinin son ayetidir:
“Muhakkak ki Allah (c.c) takva sahipleri ve
iyilik yapanlarla beraberdir.”-

لَوْ عَلِمَ الْمُتَصَدِّقُ أَنَّ صَدَقَتَهُ تَقَعُ فِي يَدِ اللَّهِ
قَبْلَ يَدِ الْفَقِيرِ، لَكَانَتْ لَذَّةُ الْمُعْطِيِّ أَكْبَرَ مِنْ لَذَّةِ الْآخِذِ.

Sadaka veren, şayet verdiği sadakanın
muhtaçtan önce Allah'ın eline düştüğünü bilseydi,
verenin duyduğu lezzet alandan daha büyük olurdu.

İbn Kayyim (rahmetullahi aleyh)

الْعِلْمُ لَا يَعْدِلُهُ شَيْءٌ.

Hiçbir şey ilmin dengi olamaz.

Ahmed b. Hanbel (rahmetullahi aleyh)

قَالَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا رَبُّ،
أَخْبِرْنِي مَا أَدْنَى نِعْمِكَ عَلَيَّ؟ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ:
يَا دَاوُدُ! تَنَفَّسْ! فَتَنَفَّسَ فَقَالَ: هَذَا أَدْنَى نِعْمِي عَلَيْكَ.

Dâvûd (a.s) “Ey Rabbim! bana bahsettiğin nimetlerin en sıradanı, küçüğü nedir?” diye sorunca Allah (c.c) şöyle ilham etti: “Ey Dâvûd! Nefes al!” Dâvûd (a.s) nefes aldı. Bunun üzerine Allah şöyle buyurdu: “İşte bu sana verdiğim nimetlerimin en küçüğüdür.”

ذِكْرُ اللَّهِ بِاللِّسَانِ حَسَنٌ، وَأَفْضَلُ مِنْهُ
أَنْ يَذْكُرَ اللَّهُ الْعَبْدُ عِنْدَ الْمَعْصِيَةِ فِيمُسِكَ عَنْهَا.

Allah'ı dil ile anmak güzeldir; bundan daha güzel olanı ise kulun Allah'ı günah anında hatırlayıp anması ve böylece yapacağı kötülükten vazgeçmesidir.

Meymûn b. Mihrân (rahmetullahi aleyh)

إِذَا دَعَعْتِكَ فُؤَدْرُنْكَ عَالَى ظُلْمِ النَّاسِ ،
فَادُكُرْ فُؤَدْرَةَ اللّهِ عَالَيْكَ .

İnsanlara zulmetme gücünü kendinde gördüğünde,
hemen Allah'ın senin üzerindeki kudretini hatırla!

Ömer b. Abdülaziz (rahmetullahi aleyh)

قَالَ إِبْنُ الشَّهَابِ الزُّهْرِي رَحِمَهُ اللّهُ :
إِسْتَكْثِرُوا مِنْ شَيْءٍ لَا تَمْسُهُ النَّارُ
قِيلَ : وَ مَا هُوَ ؟ قَالَ : الْمَعْرُوفُ .

“İbn Şihâb ez-Zuhrî (rahmetullahi aleyh) şöyle buyurdu:
Ateşin dokunmayacağı şeyi çokça yapınız!” Ona denildi ki:
Peki nedir? Zuhrî şöyle cevap verdi: “İyilik”

أَلْبَارُ بِوَالِدَيْهِ لَا يَمُوتُ مِيْتَةَ السُّوءِ .

Anne ve babasına iyilik eden kimse,
kötü bir şekilde ölmez.

Sâid b. Müseyyeb (rahmetullahi aleyh)

مَنْ أَرَادَ وَاعِظًا بَيِّنًا، فَلْيَنْظُرْ إِلَىٰ إِخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ.

Apaçık bir öğüt verici (vaiz) arayan kimse,
gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişine baksın.

Ebû Süleyman ed-Dârânî (rahmetullahi aleyh)

رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا خَلَا بِكِتَابِ اللَّهِ، وَعَرَضَ عَلَيْهِ نَفْسَهُ،
فَإِنْ وَاقَفَهُ، حَمِدَ رَبَّهُ وَسَأَلَهُ الْمَزِيدَ مِنْ فَضْلِهِ،
وَإِنْ خَالَفَهُ؛ تَابَ وَأَنَابَ وَرَجَعَ مِنْ قَرِيبٍ.

Allah'ın kitabıyla baş başa kalıp nefsini ona arz eden
kula, Rahman rahmetiyle muamelede bulunsun.
Öyle ki kul, eğer Kuran'a muvafık hareket ediyorsa,
Rabbine hamd eder ve onun fazlından daha fazlasını
talep eder, yok eğer Kuran'a muhalif hareket ediyorsa
tövbe eder ve yol yakinken döner.

Hasan-ı Basrî (rahmetullahi aleyh)

مَنْ أُعْطِيَ الْإِسْتِغْفَارَ لَمْ يُحْرَمِ الْمَغْفِرَةَ.

“Kendisine günahlarından ötürü Allah'tan bağışlanma
isteği verilen kimse, affedilmekten mahrum bırakılmaz.”

Ali b. Ebi Talib (kerremallahu veche)

يَا ابْنَ آدَمَ! عَمَلُكَ لَكَ ،
أُنظِرْ عَلَيَّ أَيِّ حَالٍ تُرِيدُ أَنْ تَلْقَى عَلَيْهَا رَبَّكَ ؟

Ey Ademoğlu! Amel senin amelin!
Rabbinle hangi hâl üzere karşılaşmak istediğine bakasın!

Hasan-ı Basrî (rahmetullahi aleyh)

الدُّنْيَا دَارُ عَمَلٍ وَالْآخِرَةُ دَارُ جَزَاءٍ ،
فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ هُنَا نَدِمَ هُنَاكَ .

Dünya amel yurdu, ahiret ise ceza (karşılık).
Burada amel işlemeyen kişi orada pişman olur.

Ahmed b. Hanbel (rahmetullahi aleyh)

الَّذِي يَبْعَثُ الْعَبْدَ عَلَى التَّوْبَةِ تَرَكَ الْإِصْرَارَ ،
وَالَّذِي يَبْعَثُهُ عَلَى تَرَكَ الْإِصْرَارِ مُلَازِمَةً الْخَوْفِ .

Kulu tövbe etmeye sevk eden şey günah işleme
ısrarından vazgeçmektir; günah işleme ısrarından
vazgeçmeye teşvik eden şey ise Allah'a karşı duyduğu
sürekli korku halidir.

Hâris el-Muhâsibî (rahmetullahi aleyh)